LENIN CU SERTARE

TRAVESTIURI de Tom Stoppard. Traducerea: Radu Băieşu ● TEATRUL NAŢIONAL DIN BUCUREŞTI ● Data reprezentaţiei: 20 octombrie 1996 ● Regia: Radu Băieşu ● Scenografia: Diana Ruxandra Ion ● Muzica: Aurelian Octav Popa ● Distribuţia: Bogdan Mușatescu (Henry Carr), Armand Calotă (Tristan Tzara), Tomi Cristin (James Joyce), Eugen Cristea (Lenin), Papil Panduru (Bennett), Erika Băieşu (Gwendolen), Carmen Ionescu (Cecily), Mihai Gheorghe (Un bolşevic), Dan Tătaru (Alt bolşevic).

Radu Băieşu n-ar fi primul care să iubească fără a înţelege. Dragostea lui pentru dramaturgia lui Tom Stoppard este evidentă în efortul făcut pentru a traduce şi a pune în scenă piesa **Travestiuri** la Teatrul Naţional, după ce susţinuse cu ani în urmă examenul de absolvire montând **Rosencrantz şi Guildenstern sunt morţi** la Casandra. Deşi programul de sală este impecabil conceput de către regizor, acesta realizând un caiet „de păstrat", plin de idei juste şi de intenţii onorabile, spectacolul este surprinzător de tern, de lipsit de vervă, faţă de vioiciunea şi inteligenţa debordante ale textului. Cu toate lăudabilele eforturi ale celor implicaţi, efectul este de strigăt înăbuşit într-o cameră surdă. Regizorul propune soluţii inventive, actorii joacă dăruindu-se din plin, totuşi impresia de neîmplinire rămâne şi, ceea ce este mai grav, această piesă excelent construită pare, în spectacol, firavă, lipsită de vână dramatică. Aflat într-o situaţie similară după căderea „Traviatei", Verdi putea să-şi pună întrebarea: „La colpa è mia, o dei cantanti?". Radu Băieşu însă, ca regizor, nu poate da vina decât pe sine. De când şi-au asumat puteri discreţionare faţă de autori, actori şi chiar de public, regizorii împărtăşesc soarta marilor comandanţi de oşti, asupra cărora apasă exclusiv răspunderea eşecului, în vreme ce bucuria victoriei se răsfrânge asupra tuturor colaboratorilor.

Tom Stoppard, frapat de coincidenţa prezenţei simultane la Zürich în 1917 a lui Lenin, James Joyce şi Tristan Tzara, imaginează inserarea lor într-o intrigă calchiată după **The importance of being Earnest** de Oscar Wilde. Dincolo de jocurile de limbaj, de situaţiile savuroase, de replicile scânteietoare, piesa are o miză gravă, ea punând în scenă momentul divorţului dintre avangarda artistică şi cea revoluţionară. Una dintre obsesiile modernismului a fost exigenţa, ideea că înnoirea mijloacelor de expresie atrage inevitabil înnoirea socială, că revoluţia limbajului este consubstanţială cu răsturnarea ordinii constituite. Dacă pentru Rimbaud, fondatorul modernismului, **changer le monde** era un obiectiv de atins fie printr-o nouă **ars poetica**, fie prin implicarea în Comuna din Paris, pentru Joyce sau Tzara drama clivajului dintre aspiraţiile intelectuale şi cele sociale devine evidentă şi ea se joacă pe scena unui sfârşit de lume, cea a Marelui Război.

Pentru a reda scenic toate acestea, ar fi trebuit ca regizorul să echilibreze relaţia dintre cele trei personaje esenţiale şi să marcheze nu numai incompatibilităţile dintre Lenin şi ceilalţi doi, ci şi diferenţele dintre avangardistul care-şi asumă întreaga memorie culturală şi cel care o neagă în numele renovării fiinţei umane. Or, regizorul focalizează atenţia asupra lui Lenin, subliniind „machiaverlâcurile" politice ale acestuia şi dorinţa lui fermă de a-şi subordona tentativele de înnoire artistică. Sunt, ce-i drept, scene de efect, ca descoperirea unor arme şi materiale suspecte în „sertarele" busturilor lui Lenin sau închiderea acestuia într-un cvasi-mausoleu. Din păcate, neglijându-se personajele ce reprezintă avangarda intelectuală, conflictul rămâne circumscris sferei obsesiilor anticomuniste, fără specificitate şi nuanţare. Eugen Cristea face un rol consistent în Lenin, Armand Calotă şi Tomi Cristin fiind, ca urmare a punctului de vedere regizoral, mai puţin pregnanţi în Tzara, respectiv Joyce (ultimul rol e dezavantajat şi prin excluderea din text a **limerick**-urilor). Bogdan Mușatescu compune rolul vârstnicului Henry Carr din multe detalii nesudate între ele. Papil Panduru dovedeşte autoritate asupra mijloacelor sale în rolul unui valet scos parcă din „The Servant" al lui Losey. Carmen Ionescu îngroaşă excesiv trăsăturile unei militante comuniste, iar Erika Băieşu, prin interpretarea ei modestă, arată încă o dată riscurile la care se expun întreprinderile de familie. Lipirea prologului în care ni se spune **who's who** mi s-a părut inutilă:

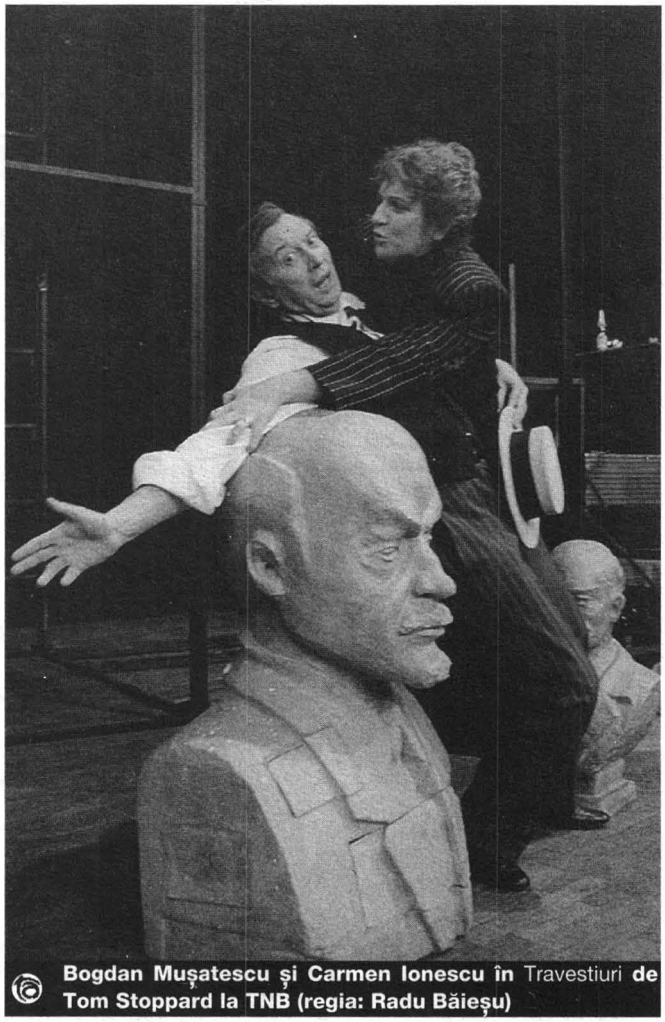

Bogdan Mușatescu şi Carmen Ionescu în Travestiuri **de Tom Stoppard la TNB (regia: Radu Băieşu)**

spectacolul oricum nu va interesa pe ignoranţi. Scenografia Dianei Ruxandra Ion, mizând mult pe Mirò, este, fără rost, anacronică. Muzica lui Aurelian Octav Popa – discretă şi agreabilă.

Încercând să facă din Lenin ceea ce a făcut Dali din Venus, o instalaţie cu sertare, Radu Băieşu îşi afirmă inventivitatea, dar umbreşte talentul lui Stoppard.

ADRIAN MIHALACHE